

Asia: VN/12457/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta Yhteiskunnan turvallisuusstrategiaksi 2024 (YTS2024)

Luku 1. Johdanto

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

Kohdassa 1.2 (s. 14) keskeiset käsitteet on kuvattu uhka eksplisiittisesti "potentiaaliseksi tapahtumaksi", joka toteutuessaan voi aiheuttaa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja vaarantavia häiriötilanteita tai kriisejä. Toisaalla asiakirjassa uhkia on sen sijaan kuvattu laajemmin ja tarkoituksenmukaisella tavalla, ja näkökulmaa tapahtumasta on laajennettu kehityskulkuihin ja jatkumoihin kuten sivulla 26 luvussa 3.1. Uhka -näkökulma ollee tässä yhteydessä tarkoituksenmukaisempi kuin tapahtuma.

Varautumisen käsite on määritelty ongelmallisesti: varautumisella ei lähtökohtaisesti aina voida vähentää uhkan toteutumisen todennäköisyyttä. Tällä määrittelyllä varautumisen käsitettä ollaan laajentamassa tavalla, joka vaikeuttaisi sen käyttöä ja tekisi varautumisesta nykyistä epäselvemmän käsitteen.

Vasteen ottaminen mukaan omana uutena käsitteenään sekä toiminnan painottaminen toimijoiden sijaan onnistunut valinta.

(s. 12). Kehittäminen ei voi perustua vain tapahtuneista asioista oppimiseen. Osa kriiseistä on väistämättä sellaisia, ettei niillä ole suoraa historiallista vastinetta tai jatkumoa, minkä vuoksi esim. skenaariopohjaiselle ennakointityöskentelylle on tarvetta.

Informaatioympäristön ja informaatioturvallisuuden nostaminen esiin omina kokonaisuuksinaan on hyvä asia. Luonnoksessa näitä tarkastellaan kuitenkin erillisinä kyberympäristöstä ja kyberturvallisuudesta, mikä ei mielestämme ole onnistunut valinta, sillä näiden kahden kokonaisuuden välinen raja on monessa suhteessa epäselvä ja teennäinen.

Informaatioturvallisuuden ohella kannustaisimme pohtimaan mahdollisuutta käsitellä strategiassa myös käsitettä informaatiopuolustus, joka esiintyy muun muassa vuoden 2024 ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa.

Yksilöiden roolin korostaminen kokonaisturvallisuuden avaintoimijoina on onnistunut ja perusteltu valinta. On kuitenkin syytä kiinnittää huomio, että s. 13 todetaan: "...mutta myös velvollisuus toimia

turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta vahvistavalla tavalla”: Velvollisuuteen vetoava ilmaisu on tässä kohtaa outo, koska se viittaa olemassa olevaan normatiiviseen, kansalaisia sitovaan toimintaan mikä johdattaa harhaan, koska mitään juridista toimintavelvollisuutta ei ole olemassa.

Luku 2. Yhteiskunnan elintärkeät toiminnot

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

Luku 2.1.

Johtaminen-luku kokonaisuudessaan on monessa suhteessa sisällöllisesti heikko ja liian kaukana konkretiasta. Lisäksi luku on kirjoitettu näkökulmasta, jonka mukaan johtaminen ja sen eri ulottuvuudet korostuvat vasta kriisi- tai uhkatilanteessa, vaikka myös normaalioloissa johtaminen on keskeinen toiminto, ja kriisi- ja uhkatilanteessa sen rooli korostuu ja toiminnon intensiteettiä pitää lisätä. Myös normaaliolojen tehokas ja tarkoituksenmukainen toiminta edellyttää selkeää johtamista ja järjestelmällistä tilannekuvan ylläpitämistä.

s.16: ”Yhteiskunnan elintärkeät toiminnot ovat...henkinen kriisinkestävyys”. Henkinen kriisinkestävyys ei ole toiminto, vaan se on vaan yllä kuvattujen toimintojen seuraus. S.17: sen sijaan että henkinen kriisinkestävyys on timantin kehällä, sijoittaisin sen timantin sisään, missä nyt on kolme ihmistä.

Luku 2.2.

Kansainvälinen ja EU-toiminta kytkeytyy nyt käytännössä ainoastaan Euroopan tasolle. On totta, että Eurooppa + Nato ovat ylivoimaisesti tärkeimmät turvallisuuskontekstit, ja paljon Suomen Euroopan ulkopuolista politiikkaa kulkee EU:n rakenteiden kautta. Silti turvallisuusstrategiassa olisi syytä ottaa selkeämmin esille myös laajempi globaali turvallisuuskehys, jossa erityisesti Lähi-Itä ja Afrikka tulisi ottaa huomioon.

Luku 2.6

Väestön toimintakyvyn ja palvelujen kannalta merkittävä uhka on ikärakenteen muutos ja siitä aiheutuva täysin uudenlainen huoltosuhde. YTS-luonnos on käytännössä ohittanut demografisen muutoksen ja sen vaikutuksen turvallisuuteen (s.47 epämääräinen maininta väestönkehityksestä).

Luku 2.7.

Henkisen kriisinkestävyuden tarkastelua on laajennettu tarkoituksenmukaisella tavalla verrattuna YTS 2017. On hyvä, että korostetaan perustan luomista normaalioloissa ja henkisen kriisinkestävyuden asemaa kriisien aikaisen toimintakyvyn ylläpitämisessä ja niistä toipumisessa.

Henkisen kriisinkestävyuden näkökulmia ei ole päivityksen yhteydessä muutettu. Käsitksemme mukaan tämä tarkastelu jää vaillinaiseksi, ja sitä olisi hyvä täydentää seuraavista näkökulmista:

Kriiseissä ihmisten luottamusta ja turvallisuutta lisää tutkittuun tietoon perustuvan asiantuntijuuden lisääntynyt tarve. Tästä on useita esimerkkejä mm. pandemian, Venäjän hyökkäyssodan tai hybridivaikuttamisen osalta. Nyt dokumentti korostaa kansalaisten medialukutaitoa, mutta

proaktiivinen tiedon tuottaminen puuttuu. Tässä keskeisessä roolissa ovat tutkimuslaitokset ja korkeakoulut, erityisesti yliopistot ja heidän asiantuntijansa. Tätä on sivuttu luvussa 49 (ss.137-138), mutta näkökulma ei ilmene henkistä kriisinkestävyyttä käsittelevissä luvuissa.

Yhteiskunnan henkisen kriisinkestävyuden kannalta yhteiskunnan integriteetti ja sen vahvistaminen monimuotoistuvassa yhteiskunnassa on yhä tärkeämpää. Asia on asiakirjassa mainittua kotouttamista laajempi. Luvussa 21 käsitellään maahanmuuton prosessien turvaamista, mutta yhteiskunnallinen erittäin tärkeä näkökulma jää YTS-luonnoksessa hyvin kevyeksi. Esimerkkeinä voidaan nostaa ilmiöt Ruotsissa, kahtiajakautuminen Yhdysvalloissa tai ajankohtainen tilanne Iso-Britanniassa. Kuinka monimuotoistuva yhteiskunta vaalii kansallista integriteettiä ja kuinka jatkossakin ylläpidetään vahvaa maanpuolustustahtoa? (ss. 24-25)

(s. 24) Luonnoksessa todetaan: ”Henkinen kriisinkestävyys ilmenee tahtona toimia valtiollisen itsenäisyyden, yhteiskunnan vakauden, väestön elinmahdollisuuksien ja turvallisuuden ylläpitämiseksi kaikissa tilanteissa.” Jos tätä verrataan edellisessä kappaleessa olevaan henkisen kriisinkestävyuden määritelmään, huomataan ristiriita: aiemman määritelmän mukainen henkinen kriisinkestävyys ilmenee lähtökohtaisesti yksilöiden, yhteisöjen ja yhteiskuntien selviytymisenä kriiseistä ja niistä toipumisena, ei ylevänä tahtona toimia abstraktien tavoitteiden saavuttamiseksi.”

(s. 24). Luonnoksessa todetaan, että ”[viranomaisiin ja yhteiskuntaan kohdistuvan] luottamuksen säilymiseen vaikuttaa olennaisesti viranomaisten, järjestöjen ja muiden yhteisöjen viestintä.” Luottamuksen kannalta viestintää keskeisempää on viranomaisten toiminta ja yhteiskunnan toimivuus; jos yhteiskunta ei toimi eivätkä viranomaiset hoida tehtäviään, ei menetettyä luottamusta ole mahdollista palauttaa viestinnällisin toimenpitein. Toiminta on monessa suhteessa voimakkaampaa viestintää kuin pelkkä viestintä.

Luku 3. Yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin kohdistuvat uhkat

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

s.27 viimeinen kappale (”kriisit voivat syntyä itsenäisesti tai eskaloitua häiriötilanteesta”). Nykyversiossa korostuu kriisien ulkoapäin tuleva varsin passiivinen luonne, jossa ne syntyvät tai eskaloituvat. Kriisit voivat olla myös tarkoituksella tuotettuja ja synnytettyjä, tai häiriötilanteita ruokitaan siten, että tilanne kriisiytyy. Myös tämänkaltainen aktiivinen ”kriisiyttämisen” luonne on otettava turvallisuusstrategiassa huomioon.

(s. 28, viimeinen kappale) Uhka-arvioinnissa on keskeistä arvioida myös sitä, miten uhka mahdollisesti toteutuu: ei riitä, että arvioidaan vain uhkan vaikuttavuutta tai todennäköisyyttä.

Luvussa käsitellään yksinomaan kriisejä ja uhkia, jotka ilmenevät nopeasti ja yllättäen. Näkemyksemme mukaan olisi perusteltua ottaa esille myös sellaisia kriisejä ja uhkia, jotka muodostuvat vähitellen. Esimerkiksi ilmastonmuutos, siirtolaisuus jne. tulisi käsitellä selvemmin jo tässä vaiheessa eikä vasta silloin, kun käsitellään strategisia tehtäviä.

Luku 4. Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

Keskeisin huomiomme tähän lukuun (ja monessa suhteessa koko strategialuonnokseen) liittyen on, ettei ennakointia ja sen merkitystä oteta huomioon juuri lainkaan. Tosiasia on, että kaikkiin uhkiiin ei voida varautua ennakoita, minkä takia on erittäin tärkeää tunnistaa todennäköisimmät ja vaikutuksiltaan merkittävimmät uhkat suunnittelun perustaksi.

Luvussa varautuminen ja vaste on kuvattu pääasiassa selvästi ja koherentisti.

Luku 4.2 (s. 33). ”Varautumisen päämääränä on pienentää uhkien toteutumisen todennäköisyyttä (...)” Näkemyksemme mukaan varautuminen ei läheskään aina pienennä uhkan toteutumisen todennäköisyyttä, mutta sen sijaan pienentää sen vaikutuksia uhkan toteutuessa.

Luku 4.3 ”Häiriötilanteista ja kriiseistä voi muodostua myös pitkäkestoisia. Tällöin painottuvat erityisesti henkilöstöön liittyvät toimet (...)” Mihin henkilöstö viittaa?

Luku 4.4. (s. 38). ”Vasteen organisoinnissa painottuu valmius toteuttaa nopeita johtosuhdemuutoksia ja resurssien painopisteytettyä käyttöä.” Kyseenalaistamme esitetyn toimintamallin, jonka mukaan vasteen toteuttamisen aikana voitaisiin toteuttaa johtosuhdemuutoksia. Lähtökohtaisesti johtosuhteet tulisi määrittää ennalta ja selkeästi.

(s. 39) ”Vasteeseen liittyvä päätöksenteko on puolestaan yleensä aikakriittisempää. Tällöin päätöksentekijän oma kokemusperusta ja intuitio korostuvat hänen tehdessä valintojaan vastuullaan olevasta toiminnasta.” Näkemyksemme mukaan päätöksenteko ei ensisijaisesti voi perustua intuition, vaan tilannekuvaan ja analysoituun tietoon.

Sivulla 56 pääluku on otsikoitu Kansainvälinen ja EU-toiminta samalla tavalla kuin oli YTS 2017 versiossa. Pääluku olisi koherentimpi, mikäli se olisi esimerkiksi ”Kansainvälinen toiminta ja yhteistyö”. EU on merkittävin viiteryhmä Suomelle, mutta toisaalta liittyminen Natoon on merkittävä muutos 2017 jälkeen. Luvussa toki kuvataan myös muuta kansainvälistä yhteistyötä ja yhteistyöfoorumeita.

Luku 5. Kokonaisturvallisuuden toimijat

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

Luku 5.1 (s. 43) Korkeakoulujen ym. rooliin olisi perusteltua lisätä myös koulutus, joka tuottaa mm. niiden tekemään tutkimukseen perustuvaa osaamista läpäisevästi koko yhteiskuntaan ja kaikille kokonaisturvallisuuden toimijoille. Yleisestikin koulutuksen voisi nostaa julkisen hallinnon tehtävänä selkeästi esille osana kokonaisturvallisuuden tuottamista.

Luku 5.3. (s. 44) Strategiassa tuodaan perustellusti esiin kansalaisyhteiskunnan merkitys kokonaisturvallisuuden tuottamisessa. Samalla kansalaisyhteiskunnasta ajaudutaan antamaan turhan idealisoitu kuva. Aktiivisesti ja hyvin toimiva kansalaisyhteiskunta on demokratian, yhteiskunnallisen vakauden ja kansalaisten osallistumisen kannalta keskeinen tekijä. Samalla on tunnistettava kansalaisyhteiskuntaan liittyvät negatiiviset ja kokonaisturvallisuutta heikentävät ulottuvuudet. Eriytynyt ja lohkoutunut (tai ”kuploutunut”) kansalaisyhteiskunta tuottaa yhteiskuntaan jakolinjoja, jotka voivat heikentää osallistumista ja osallisuutta ja näin heikentää kokonaisturvallisuutta.

Luku 5.4. (s. 45) Strategiassa korostetaan sinällään perustellusti yksilöiden ja kansalaisyhteiskunnan vastuuta turvallisuuden tuottajina. Tässä pitäisi kuitenkin strategiatasolla ottaa kantaa vastuun laajuuteen ja jakautumiseen siten, ettei strategiatasolla vastuuteta yksilöitä ja kansalaisyhteiskuntaa tavalla, jolla voisi perustella yhteiskunnan kantaman vastuun merkittävän vähenemisen tai jopa katoamisen kokonaan johonkin strategiseen tehtävään liittyen.

Luku 6. Kokonaisturvallisuuden tulevaisuus

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

Luku 6 (s. 47) ”Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen edellyttää tulevaisuudessa yhä parempaa tilanneymmärrystä (...)” Tilanneymmärryksen rinnalla pitäisimme perusteltuna myös ennakkoinnin merkityksen korostamista: nykytilanteen ymmärtämisen ohella myös tulevaisuuden ennakkoinnin tulisi olla merkittävä osa elintärkeiden toimintojen turvaamisesta.

s.47 “...Tilannekuvan merkityksen päätöksenteolle.” On välttämätöntä, että päätöksenteko on tässä ensimmäisenä. Sen lisäksi tilannekuvan merkitys, tai lähinnä sen pohjalta julkisuuteen tuotettu avoin ja rehellinen tiedottaminen, jossa kansalaisilla on myös mahdollisimman kattava ymmärrys häiriötilanteista, on myös välttämätöntä yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiseksi.

OSA 2: Strategiset tehtävät

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse strategisen tehtävän numero ja nimi sekä nimeä osio (Päämäärä ja tavoitteet; Toiminta-ajatus; Toimijat).

Yleinen kommentti, joka kuitenkin liittyy erityisesti henkisen kriisinkestävyyden osioon.

Vaikka informaatioympäristö ja informaatioturvallisuus on nyt strategialuonnoksessa nostettu esille omina, keskeisinä teemoinaan, ei strategialuonnoksessa juuri tuoda esille strategisten tehtävien käsittelyn yhteydessä niihin liittyviä konkreettisia toimenpiteitä ja vastuutoimijoita.

Käsittely keskittyy pääasiassa henkisen kriisinkestävyyden alla käsiteltyyn viestinnän toimintoon. Varsinaiselle informaatiopsykologiselle vaikuttamisen torjunnalle ei kuitenkaan ole nimetty yksiselitteistä vastuuministeriötä tai -toimijaa. Informaatioympäristön analyysistä puhutaan yleisellä tasolla ilman, että sekään olisi selkeästi kenenkään vastuulla.

Mielestämme uuden, ennen kaikkea tilannekuvan muodostamisesta vastaavan, koulutusta ja vastetta koordinoivan toimijan perustaminen saattaisi olla perusteltua. Tässä asiassa yhtenä mallina voitaisiin selvittää mm. Ruotsin MPF:n toimintaa ja valitun ratkaisun toimivuutta.

Strategiassa on otettu käyttöön uusi vasteen käsite. Strategisten tehtävien käsittelyssä eroa varautumisen ja vasteen välillä ei kuitenkaan käytännössä tuoda esille. Ministeriötason tehtävä on huolehtia varautumisesta ja varmistaa sille riittävät resurssit, jotka mahdollistava vasteen toteutumisen ministeriön hallinnonalalla. Vasteen käytännön toteutumisesta vastaavat useimmissa tapauksissa vastuuministeriön alaiset toimijat. Tämä tulisi ottaa huomioon myös strategisia tehtäviä kuvattaessa siten, ettei muodostuisi vaikutelmaa, jonka mukaan ministeriötasolla vastataan niin varautumisesta kuin vasteestakin.

Tehtävä 9 Sotilaallinen puolustaminen (ss. 66-67) huomioi luonnollisesti Suomen Nato-jäsenyyden. "Puolustuskykyyn kuuluvat keskeisinä osakokonaisuuksina puolustusjärjestelmän valmiuden säätely sekä aluevalvonta. Puolustushallinto säätelee valmiutta tehostamalla tai kohottamalla sitä." Valmiuden säätelyn näkökulmasta ei ilmene tarkemmin muuttuneen tai muuttuvan sodan kuvan (hybridivaikuttaminen, nopeat tilannekehitykset) tuomat vaatimukset puolustushallinnolle tai yhteiskunnalle. Lisäksi valmiutta kohotettaessa ja reserviläisiä kutsuttaessa palvelukseen lähtee monella hallinnonalalla julkisella ja yksityisellä sektorilla merkittävä osa osaajia pois normaaliolojen tehtävistään ja toisaalta organisaatiot voivat esittää henkilövarauksia (VAP-menettely). Tulisiko tätä kokonaisuutta avata yhteiskunnan näkökulmasta tarkemmin?

Tehtävissä 24, 25, 26 ja 35 eli bio-, säteily- ja kemikaaliturvallisuuden sekä kyberturvallisuuden keskeisinä toimijoina ovat myös tutkimuslaitokset ja yliopistot. Esimerkiksi säteilyturvallisuuden ja siihen liittyvien kriisien hallitsemisessa Jyväskylän yliopiston asiantuntijoilla ja infrastruktuureilla (hiukkaskiihdytin) on tärkeä rooli viranomaisten ohella. Yliopistojen näkökulmaa tulisi mielestämme vahvistaa viranomaisten ja valtion tutkimuslaitosten ohella.

Yleiset kommentit strategialuonnokseen.

Kirjoita yleiset havaintosi strategialuonnoksesta.

Dokumentin nimeäminen strategiaksi ei mielestämme ole kaikin osin perusteltua. Lähtökohtaisesti strategian tulisi konkreettisesti kuvata tavoitetila, johon pyritään sekä toimenpiteet, joiden avulla tavoitetilaan uskotaan päästävän. Nyt käsillä oleva asiakirja on monessa suhteessa ennen kaikkea muuttuneen ja muuttuvan turvallisuusympäristön kuvaus, jossa tuodaan esille hyvin monien eri abstraktiotasojen ilmiöitä ja asioita. Näkemyksemme mukaan esitetty strategialuonnos on ennemminkin itse asiassa vasta todellisen strategiatyön perusta.

Yhteiskunnanturvallisuusstrategia 2024 (luonnos) on dokumenttina selvästi laajempi kuin YTS 2017. Sivumäärä on kasvanut noin 90 sivusta 150:een. Asiakirja kuvaa kattavasti koko yhteiskunnan näkökulmasta turvallisuusympäristöä, erilaisia uhkatekijöitä sekä niihin varautumista ja erityisesti yhteiskunnan eri toimijoita ja niiden roolia yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden näkökulmasta (toiminta-ajatus). Vaikka asiakirja on kattava ja laaja, siitä toisaalta puuttuu konkretiaa ja se on ikään kuin laajennettu versio julkaisusta Turvallinen Suomi. Tämä tarkoittaa sitä, että varsinainen strategian ydin dilutoituu laajaan kokonaisuuteen, eikä strategista varsinaisesti ilmene ne muutosaskeleet, joita eri toimijoiden tulisi tehdä, jotta kokonaisturvallisuus edelleen kehittyisi. Strategian sijaan asiakirjan luonne on enemmän politiikka tai periaatteet –luonteinen.

On hyvä, että yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta käsitellessä huomioidaan valtionhallintoa laajemmin eri toimijoita, kuten julkista sektoria, elinkeinoelämää / yrityksiä sekä yksilöitä. Joissain kohdissa tutkimuslaitosten ja korkeakoulujen rooli on keskeinen, mutta näiden tuottaman tutkimuksen, tiedon ja osaamisen näkökulma ei tule juurikaan esille. Lausunnossa on erikseen nostettu esille kyseiset kohdat.

Perusmäärittelyn mukaan "Kokonaisturvallisuuden näkökulmasta kyberturvallisuus on kokonaisturvallisuuden toteuttamista kybetoimintaympäristössä. Informaatioturvallisuus on sitä puolestaan informaatioympäristössä."

Edelleen strategian mukaan ”Yhteiskunnan turvallisuuteen kohdistuvat uhkat voivat esiintyä itsenäisinä, samanaikaisina tai toistensa jatkumoina. Niitä voi ilmetä kaikissa toimintaympäristöissä mukaan lukien kybertoimintaympäristö, informaatioympäristö ja avaruus.”

Nämä määrittelyt erottavat hyvin kyber- ja informaatioturvallisuuden sekä avaruuden omiksi domaineiksi. Kyberturvallisuutta on käsitelty eri infrastruktuurien yhteydessä, mikä hyvin osoittaa kyberturvallisuuden poikkileikkaavan koko kriittistä infrastruktuuria.

Kohdassa 5.4 mainitaan käsite digi-, kyberturvallisuus. Strategiassa mainitaan digitaalisuus eri yhteyksissä, mutta digiturvallisuus jää määrittelemättä. Tämä olisi hyvä tehdä, jotta kaikki käytetyt käsitteet olisi yksiselitteisesti määritelty.

Informaatioturvallisuus mainitaan kohdassa 1.3 mutta myöhemmin sitä ei suoraan käsitellä. Strategia ottaa kantaa informaatiovaikuttamiseen käsiteltäessä viestintää kohdassa 3 sivulla 53. Informaatiovaikuttamista käsitellään myös kohdassa Henkinen kriisinkestävyys. Informaatioturvallisuuden kokonaisuus jää hieman ohueksi.

Hybridivaikuttaminen mainitaan myös useammassa kohtaa: Puolustuskyky, Sisäinen turvallisuus, Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen, Yhteiskuntajärjestystä vaarantavan rikollisuuden torjunta, Henkinen kriisinkestävyys. Sitä on hahmotettu tarkemmin vain kohdassa 2.3 Puolustuskyky.

Kyberturvallisuus, informaatioturvallisuus ja hybridivaikuttaminen muodostavat ei-kineettisen toimintaympäristön. Kyberturvallisuutta on laajemmin käsitelty kohdassa 35. Kyberturvallisuuden yhteistoimintamallin ylläpitäminen, mutta informaatioturvallisuus ja hybridivaikuttaminen on sijoitettu hajalleen eri kohtiin.

Uutena vaikuttamisen muotona on kognitiivinen vaikuttaminen, jossa käytetään tekoälyä vastustajan päättäjiä pelotteluun ja yleisen mielipiteen manipulointiin. Yleisen mielipiteen suoran manipuloinnin käsitteleminen vaatii monimutkaista toimintaa. Kiinan ja Venäjän harjoittamasta yleisen mielipiteen manipuloinnista rauhan aikana on useita tutkimuksia. Eri toimenpitein vaikutetaan, suojellaan ja/tai häiritään yksilön ja ryhmän kognitiivisia tuntemuksia. Toiminnot vaihtelevat suuresti eri toimintaympäristöissä ja kulttuureissa. Kognitiivisessa vaikuttamisessa ihmismielestä tulee taistelukenttä. Tavoitteena ei ole muuttaa vain sitä, mitä ihmiset ajattelevat, vaan myös sitä, miten he ajattelevat ja toimivat.

Tässä uudessa toimintaympäristössä hybridi-, informaatio- ja kybervaikuttaminen/operaatiot sekä elektroninen ja kognitiivinen vaikuttaminen muodostavat monitasoisen, kompleksisen ja yhteen sulautuneen kokonaisuuden, jossa nämä ilmiöt eivät ole määritelmällisesti tai toiminnallisesti tarkkarajaisia.

Tämä ei-kineettinen toimintaympäristö erilaisine rauhan ajan vaikuttamiskeinojen ja sodan ajan operaatioiden sekä ns. harmaan vaiheen ajan toimintamuotojen osalta muodostaa monitasoisen ja kompleksisen kokonaisuuden. Tätä kokonaisuutta voisi käsitellä luvussa 3 omana alalukunaan nimenomaan rauhan ajan ja rauhan ajan häiriötilanteiden näkökulmasta. Ei-kineettisen toiminta-alueen sotilaallisia operaatiota voidaan käsitellä puolustuselonteon yhteydessä.

Tarkennus lausunnonantajasta:

Lausunto on muodostettu yliopiston eri tiedekuntien asiantuntijoiden näkemyksistä. Asiantuntijat ovat professoreita, tutkijoita ja opettajia, jotka toimivat yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden

ilmiöiden parissa. Lausujana on toiminut mm professori Antero Holmila. Muut keskeiset kommentoijat toimivat KILPI-hankkeessa, ja kommentointiin ovat osallistuneet Panu Moilanen, Jyrki Isokangas, Hilikka Grahn, Miriam Hautala, Samu Paajanen, Dominic Saari, Mari Puurunen ja Teemu Häkkinen. Lisätietoa: KILPI | Jyväskylän yliopisto (jyu.fi)

Lausunnon on viimeistellyt kehitysjohtaja Jarkko Pirkkalainen, joka on toiminut mm. Valtakunnallisten maanpuolustuskurssien apulaisjohtajana.

Havila Marjo
Jyväskylän yliopisto - Tarkennus lausunnonantajista on yleisten kommenttien lopussa.